

Lausunto

18.5.2022

VN/3528/2021
VN/3528/2021-TEM-70

Oikeusministeriölle

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto

Lausuntopyyntö mietinnöistä koskien yhdenvertaisuuslain osittaisuudistusta

Työelämän alajaostossa on tehty työelämää koskevat ehdotukset ja tästä syystä TEM lausuu ainoastaan OM:n työryhmän ehdotuksista.

Häirintä

Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien häirinnän määritelmän muuttamista siten, että se sisältäisi myös ihmisryhmään kohdistuvan häirinnän?

Häirintä on yksi syrjimisen ilmenemismuoto. Muutoksen tavoitteena on varmistaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan mahdollisuus antaa kieltopäätös myös tilanteessa, joissa häirintä kohdistuu ihmisryhmään. Ehdotusta pidetään sinänsä perusteltuna paluuna aikaisempaan oikeustilaan. TEM:n näkemyksen mukaan jatkovalmistelussa olisi kuitenkin syytä kuvata, miten ehdotus vaikuttaisi elinkeinotoimintaan ja millaisiin tilanteisiin ehdotuksen on tarkoitus saada muutos esimerkiksi tavaroita ja palveluita tarjoavien yritysten osalta. Jatkossa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsittelyyn voitaisiin alla mainitulla tavalla viedä asia käsiteltäväksi myös ilman yksilöityä asianomistajaa. Tämä seikka korostaa tarvetta sille, että ehdotetun muutoksen konkreettista sisältöä ja vaikutuksia eri osapuolille kuvataan hallituksen esityksen perusteluissa tarkemmin.

Asian vieminen lautakuntaan ilman yksilöityä asianomistajaa

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutettu tai yhdenvertaisuutta edistävä yhteisö voisi viedä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan myös sellaisen syrjintää tai vastatoimia koskevan asian, jossa ei ole yksilöitävissä tiettyä asianomistajaa?

Kts. edellinen kohta.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

Kohtuulliset mukautukset

Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien kohtuullisia mukautuksia?

Kohtuullisia mukautuksia koskeva säännös kohdistuu viranomaisiin, koulutuksen järjestäjiin, työnantajiin ja tavaroiden ja palvelujen tuottajiin eli siis elinkeinoelämän toimijoihin. Jättäessään pykälän edellyttämät kohtuulliset mukautukset toteuttamatta, esimerkiksi palvelualan yritys syyllistyy syrjintään, josta seuraamuksena on hyvitys. Hyvityksen määrääminen ei edellytä tahallisuutta tai tuottamusta.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että vammaisen tarpeet olisi ensisijaisesti otettava huomioon arvioitaessa kohtuullisiin mukautuksiin ryhtymisen välttämättömyyttä. TEM esittää jatkovalmistelun aikana harkittavaksi, että pykälän muotoilua muutettaisiin niin, että se paremmin kuvaisi ehdotetun muutoksen tavoitetta arvioinnin vaiheittaisuudesta. Harkittavaksi esitetään, että momentti jaettaisiin kahdeksi virkkeeksi. Pykälämuutoksen merkityksen ja sisällön ymmärtämiseksi perusteluissa olisi hyvä kuvata myös sitä menettelyä, jolla mukautusten kohtuullisuutta tulisi arvioida (vrt. yleisperustelut).

Koska kysymys on syrjinnäksi luettavasta teosta, elinkeinonharjoittajan kannalta on olennaisen tärkeää, että pykälästä ja sen perusteluista käy selkeästi ilmi, minkälaisia tai –tyyppisiä mukautuksia esimerkiksi palveluntuottajalta voidaan edellyttää. Kuvaus esimerkeistä valaisisi velvoitteen luonnetta ja sisältöä. Vaikutusarvioinnissa (s. 30) todetaan, että esitetyn muutoksen tavoitteena on tulkinnan selkeyttäminen. Toisaalta kuitenkin viitataan kohtuullisten mukautusten vaatimien toimenpiteiden laajempaan tulkintaan. Tavaroiden ja palveluiden tarjoavan elinkeinonharjoittajan velvoitteiden tulee olla selkeitä huomioiden myös se, että niiden noudattamatta jättämisestä voidaan määrätä hyvitys ilman elinkeinonharjoittajan tahallisuutta tai tuottamusta.

TEM:n näkemyksen mukaan kohtuullisia mukautuksia koskevan ehdotuksen osalta olisi tullut kiinnittää huomiota kyseisen pykälän työelämäluottavuuteen ja sen käsittelyyn kolmikantaperiaatetta noudattaen. Jatkovalmistelussa vaikutusarvioinneissa tulisi kiinnittää huomiota myös ehdotuksen vaikutuksiin suhteessa työnantajiin ja työelämään.

Hyvitys

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voisi määrätä hyvitystä?

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivallan laajentaminen hyvityksen määräämiseen on erittäin suuri ja periaatteellinen muutos suomalaiseen oikeusjärjestelmään. Matalan kynnyksen oikeusturvamekanismia luotaessa tulisi ottaa huomioon sekä syrjintää kokeneen oikeussuojan tarve mutta myös palveluntuottajan asema.

Syrjintäoletettaman kumoaminen edellyttää useasti näytön esittämistä eikä kirjallinen prosessi ole näissä tilanteissa aina riittävä. Tämän vuoksi jatkovalmistelussa on vielä syytä pohtia, turvaavatko ehdotetut lautakunnan kokoonpanoon ja käsittelyprosessiin ehdotetut muutokset osapuolten aseman.

Ehdotuksen mukaan sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalla että käräjäoikeuksilla olisi toimivalta määrätä hyvitystä. Lautakunnan ja tuomioistuinten toimivallan jaosta säädettäisiin laissa. Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien käräjäoikeuksien ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivallan jakoa hyvitysasioissa?

Viitaten edellisessä kohdassa todettuun, TEM esittää vielä jatkovalmistelussa arvioitavaksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltaa hyvitysasiassa.

Esityksen vaikutukset

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetuilla muutoksilla olevan?

Jatkovalmistelun aikana yritysvaikutuksia vaikutusarvioinnissa ja säätämisympäristöperusteluissa erityisesti oikeusturvaa koskevassa kohdassa (s. 55) esitetään täydennettäväksi osana lausuntopalautteen analysointia.

Osastopäällikön sijainen, työmarkkinaneuvos

Kimmo Ruth

Johtava asiantuntija

Seija Jalkanen

Liitteet -

Jakelu Tarja Kröger, TEM
Kimmo Ruth, TEM

Tiedoksi Liisa Huhtala, TEM

VN/3528/2021-TEM-70

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: